

Otázka: Závazkové právo

Předmět: Základy společenských věd

Přidal(a): Jan Révai

Upravuje vztahy, v nichž určitá osoba je oprávněna žádat splnění nějaké povinnosti od jiné osoby, která má tuto povinnost plnit a které, v případě nesplnění, hrozí právní následky.

Dělení závazkového práva

1. **A. obecná ustanovení** – vznik, změna, zajištění a zánik všech druhů závazkových vztahů
2. **B. pojmenované smlouvy**– jednotlivé druhy smluvních závazků – např. kupní smlouva, směnná smlouva, darovací smlouva, smlouva o dílo, smlouva o půjčce, smlouva o úschově, nájemné smlouva aj

I. Základní pojmy

- **Pohledávka** = právo FO nebo PO (věřitel) požadovat po druhé osobě (dlužník) plnění vzniklé z určitého závazku, věřitel má právo vymáhat v době splatnosti pohledávku a

dlužník má povinnost toto plnění uspokojit

- **Dlužník** = ten, kdo má povinnost plnit-platit
- **Věřitel** = ten, kdo má právo požadovat určité plnění-placení (věc, peníze, pracovní výkon)
- **Závazkový vztah** → právní vztah, ze kterého věřiteli vzniká právo na plnění pohledávky od dlužníka a dlužníkovi vzniká povinnost splnit závazek

A. Závazek

= vztah mezi dlužníkem a věřitelem – jeho obsahem je povinnost PO, nebo FO poskytovat plnění.

Obsahem závazku tak může být:

- a) něco dát,
- b) něco konat,
- c) něčeho se zdržet
- d) něco strpět

Složky závazku

a) podstatné složky – jde především o stanovení práv a povinností a předmětu plnění, bez těchto složek by smlouva nebyla identifikována a zpravidla by ani nevznikla

b) obvyklé složky – ujednání, které se ve smlouvě obvykle uvádějí, ale nemají vliv na podstatu smlouvy

c) nahodilé složky – služby, které se ve smlouvách objevují zcela nahodile, nemají zásadní vliv na podstatu smlouvy (zabalený dort je dopraven přímo k oslavě)

B. Společné závazky

= vztahy mezi více účastníky na jedné straně

a) dílčí závazek – každý spoluvěřitel či spoludlužník je vázaný jen do velikosti svého podílu (zaplatí svůj dluh a druhou polovinu už po něm nemůže nikdo vyžadovat) – nejsou-li podíly předem domluveny, předpokládá se, že jsou navzájem stejné

b) solidární závazek – subjekty na jedné straně vůči druhé straně vystupují jako celek (rukou nerozdílnou) – pokud 1 z dlužníků splní celý závazek tak u ostatních zaniká, pokud je celý dluh splněn vůči 1 věřiteli tak je splněn vůči všem (JEDEN ZA VŠECHNY, VŠICHNI ZA JEDNOHO)

c) nedílný závazek – dlužník plní dluh kterémukoliv z věřitelů, ale jen za jejich souhlasu, splněním jednomu z nich dluh zanikne

II. Vznik závazků

1. A. z právních jednání

a) tj. ze smluv, které jsou souhlasným projevem vůle zúčastněných stran (kupní, pracovní)

b) Z jiných právních jednání – např. veřejná soutěž

1. B. z rozhodnutí soudu nebo jiného státního orgánu

2. **C. ze zákona - jde zejména o právní události** (odpovědnost za škodu, bezdůvodné obohacení)
3. **D. z protiprávních jednání** - protiprávní úkony mohou spočívat v porušení smluvního závazku nebo jiné zákonné povinnosti. Mohou způsobit buď škodu, nebo jiný protiprávní výsledek.

III. Zajištění závazků

Funkce zajištění:

- a) zajišťovací - použitý prostředek zajištění zabezpečuje včasné a řádné plnění dlužníka
- b) uhrazovací - směřuje k uspokojení pohledávky z majetku dlužníka (nebo třetí osoby)

Zajišťovací prostředky:

1. **1. zástavní a zadržovací právo (viz otázka č 9)**
2. **2. smluvní pokuty** - závazek zaplatit určitou částku jako pokutu, pokud byla porušena povinnost vyplývající ze smlouvy.
3. **3. ručení**- ručitel se zaručuje za dlužníka, že v případě že dlužník nesplní svůj závazek, tak dluh uhradí on. Pokud dluh uhradí ručitel, může od dlužníka požadovat náhradu (regres)
4. **4. dohody o srážkách ze mzdy**- souhlas s tím, aby plátce mzdy prováděl srážky ze mzdy a poukazoval je věřiteli
5. **5. zajištění závazku převodem práva**- dlužník poskytuje věřiteli své majetkové právo, které má ke 3. osobě
6. **6. zajištění postoupením pohledávky** - k zajištění může být použita pohledávka 3. osoby
7. **7. jistota**- provádí se zřízením zástavního práva- nikdo není povinen přijmout věc nebo právo do částky vyšší, než kolik činí 2/3 jejich odhadní ceny

8. **8. uznání dluhu**– dlužník prohlásí věřiteli, že uznává svůj dluh a že jej zaplatí (nejde o smlouvu, ale o jednostranný úkon dlužníka)dluh se uznává:

1. co do výše – částka musí být uvedena slovně
2. co do vzniku – musí být uvedeno z, čeho a kdy dluh vznikl

- uvádí se dlužník tak, aby nemohl být zaměněn za jiného
- podepisuje se oběma stranami s notářským ověřením

IV. Změna závazků

- pokud byl závazek uzavřen písemně, změna musí být rovněž písemná

1) co do obsahu

1. **A. prodlení dlužníka** – skutečnost v níž dlužník nesplní závazek včas a řádně,

- - povinnost plnit zůstává,
- dlužník má povinnost nahradit škodu, která prodlením vznikla

1. **B. prodlení věřitele** – skutečnost, v níž věřitel nepřijme včas a řádně plnění od dlužníka nebo neposkytne patřičnou součinnost

- pokud dojde k této skutečnosti, dlužník neplatí úroky
- věřitel je povinen zaplatit dlužníkovi náklady, které mu tím vznikly
- na věřitele přechází nebezpečí nahodilé zkázy věci, která je předmětem plnění
- věřitel je povinen dlužníkovi nahradit škody způsobené prodlením, jestliže dlužník prokáže věřitelovo zavinění

2) co do účastníků

- a) postoupení pohledávky** - věřitel může svou pohledávku i bez souhlasu dlužníka postoupit jinému věřiteli. Dlužník se ke smlouvě nijak nevyjadřuje, ale musí se mu oznámit, aby věděl komu dluh plnit.
- b) převzetí dluhu** - dochází ke změně v osobě dlužníka, místo tohoto dlužníka nastupuje do smluvního vztahu dlužník nový, je nutný souhlas věřitele a musí být písemně.
- c) převzetí plnění** - zůstává původní vztah mezi věřitelem a dlužníkem, ale za původního dlužníka platí jiná osoba, dohoda nemusí být písemná, ani se nemusí oznámit věřiteli.
- d) poukázka** - třístranný právní vztah, který nemusí mít písemnou formu, poukázkou se opravňuje poukazník vybrat plnění u poukázaného a poukázaný se zmocňuje, aby plnil poukazník na účet poukazatele

V. Zánik závazků

1. Včasné a řádné splnění

- dluh může splnit dlužník, jeho zástupce nebo další osoby, také pojišťovna
 - věřitel je povinen vydat dlužníkovi na jeho požádání písemné potvrzení o splnění

2. uložení do úřední úschovny- dlužník nemůže svůj závazek splnit proto, že věřitel není přítomen nebo neví kdo je věřitelem nebo ho nezná, uložení do úschovny jsou splněny náležitosti splnění závazku (závazek zaniká)

3. odstoupení od smlouvy- rozlišuje se odstoupení jednoho z účastněných nebo odstoupení ze zákona. Důvodem je: prodlení dlužníka, omyl, lest, tíseň, částečně nemožné plnění aj.

4. dohoda

1. **o jiném plnění** - věřitel se vzdává svého práva nebo dluh dlužníkovi promine - původní závazek může zaniknout i dohodou o jiném závazku (dlužník bude plnit jinak, než bylo v původním závazku)
2. **o vzdání se práva či prominutí dluhu** - musí být písemná, nemůže se týkat práv, které mohou vzniknout v budoucnu
3. **o zrušení závazku** - nevzniká závazek nový, původní zaniká přijetím návrhu druhou stranou. Je-li závazek již splněn, má dlužník nárok na jeho vrácení.
4. **narovnání** - dohoda mezi účastníky může odstranit neshody (sporné a pochybné) ve vzájemných právech a povinnostech (vztah mezi dlužníkem a věřitelem se upraví novou smlouvou)

5. nemožnost plnění

- nastane, stane-li se plnění nemožným (povinnost dlužníka zaniká) - nemožnost plnění nesmí existovat v době uzavírání smlouvy, musí nastat následně - pokud dlužník nemá peníze, nemožnost plnění nenastává
- v případě částečné nemožnosti plnění, zaniká povinnost dlužníka jenom v této části plnění.
- nemožnosti plnění je dlužník povinen vyrozumět věřitele bez zbytečného odkladu

6. uplynutí doby - práva a povinnosti zanikají uplynutím doby, která je ve smlouvě uvedena

- a) uplynutí doby, na kterou byl závazek sjednán
- b) nesplnění tzv. fixní smlouvy (např. koncert - pronájem haly a koncert se neuskutečnil)
- c) neuplatnění práva v prekluzivní lhůtě

7. smrt dlužníka či věřitele - určité závazky přechází na dědice

8. **splynutí** - splynutí věřitele a dlužníka v jednu osobu, jejich práva a povinnosti splynou také (např. dlužník se stane dědicem věřitele)

10. výpověď- Jestliže je sjednána smlouva na dobu neurčitou, jejímž předmětem je závazek k trvalé nebo opakované činnosti, či závazek zdržet se nebo strpět určitou činnost, lze tuto smlouvu vypovědět ve lhůtě 3 měsíců ke konci kalendářního čtvrtletí.

11. započtení- kompenzace, má-li věřitel a dlužník vzájemné pohledávky stejného druhu (obě peněžní), zaniknou započtením do výše, do které se kryjí

VI. Osobní bankrot

- = **oddlužení fyzických osob.**
- **Pramen:** insolvenční zákon
- Celý proces oddlužení se zahajuje podáním návrhu na povolení oddlužení, připojuje se k návrhu na zahájení insolvenčního řízení a k jeho podání je oprávněn pouze dlužník. Pokud již bylo insolvenční řízení zahájeno na návrh některého z věřitelů, pak může dlužník návrh na povolení oddlužení podat do 30 dnů od okamžiku, kdy mu byl doručen insolvenčním soudem návrh některého z věřitelů na zahájení insolvenčního řízení. Výše uvedené návrhy se zasílají insolvenčnímu soudu, kterým je Krajský soud.
- Osoba, jež může dle insolvenčního zákona podat insolvenční návrh spolu s návrhem na povolení oddlužení, musí naplňovat zákonem vyžadované znaky úpadku současně.
- dlužník v úpadku, pokud má

A. úpadek

1. více věřitelů (tedy nejméně dva) a
2. peněžité závazky, s jejichž úhradou je více než 30 dnů v prodlení po splatnosti a
3. není schopen tyto závazky plnit (tzv. platební neschopnost).
4. **1. Oddlužení zpeněžením majetkové podstaty**

B. dva způsoby oddlužení:

Zpeněžením majetkové podstaty se rozumí prodej majetku, který dlužník nabyl do okamžiku, kdy soud povolí oddlužení.

1. 2. Oddlužení formou splátkového kalendáře

V případě oddlužení formou splátkového kalendáře je dlužník povinen po dobu 5 let měsíčně splácet věřitelům, jejichž pohledávky nejsou zajištěny, částku ve výši, v jaké by byly uspokojeny v případě výkonu rozhodnutí nebo exekuci přednostní pohledávky, a to v poměru podle výše jejich pohledávek

C. Podmínky osobního bankrotu:

Insolvenční zákon vyžaduje pro úspěšné podání návrhu na povolení oddlužení (osobní bankrot) splnění dalších podmínek, které pokud nejsou splněny, vedou k tomu, že insolvenční soud návrh zamítne. Jedná se o následující **podmínky osobního bankrotu**:

- a)** pokud lze se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že dlužník domáhající se osobního bankrotu sleduje podáním návrhu nepoctivý záměr, nebo
- b)** pokud hodnota plnění, které by v případě, že soud povolí osobní bankrot (oddlužení) obdrželi věřitelé, jejichž pohledávky nejsou zajištěny, bude nižší než 30% z jejich pohledávek (toto však neplatí, pokud s tím tito věřitelé vysloví souhlas), nebo
- c)** jestliže návrh na povolení oddlužení (osobní bankrot) podala znovu osoba, o jejímž návrhu na povolení oddlužení bylo již dříve insolvenčním soudem rozhodnuto, nebo
- d)** pokud dosavadní výsledky řízení dokládají lehkomyšlný nebo nedbalý přístup dlužníka k plnění povinností v rámci insolvenčního řízení